ބަރަބޯ ބޯކިބާފު ބޯމަރު

އަބްދުލްއަޒީޒު ޢަލީމް އަބްދުއްރަޙުމާނު (މާލޭ)

ކޮންމެ ޒަމާނެއްގައިވެސް އެބަހަކު ވާހަކަދައްކާ މާދަރީ ބަހުގެ އަދަބީ ބަހުރުވައެއް އޮވެއެވެ. އަދަބީ ބަހުރުވަ ނުވަތަ އާއްމު ބަހުރުވައަކީ، ރަސްމީ ނުވަތަ ނުރަސްމީ އާއްމު މުއާމަލާތްތަކުގައި ބޭނުންކުރާ އުޞޫލު ބަހުރުވަ އެވެ. މިއީ ދުނިޔޭގެ ހުރިހައި ބަހެއްގައި ވެސް މި ކަން އޮތް ގޮތެވެ. މި ކުޑަކުޑަ ދިވެހިރާއްޖޭގެ މަދު މީސްކޮޅު ވާހަކަދައްކައި އުޅޭ ދިވެހިބަހުގައި ވެސް މި ކަން މި ގޮތަށް އެބަ އޮތެވެ.

ކޮންމެ ބަހެއްގައިވެސް އާއްމު ބަހުރުވައިގެ އިތުރުން ތަފާތު އެތައް ބަހުރުވަތަކެއް ވެއެވެ. އަޅުގަނޑު ޒަބާނުކާރު ގޮތުގައި އެއީ ބަހަށް ރީތިކަމާއި ވަރަށް ބާރު ދެއްސަނިދިކަމެކެވެ. އެހާމެ އަގުހުރި ތަރިކަމެކެވެ.

އާއްމު ނަޙަވީގޮތުން ވިސްނާއިރު ތަފާތު ބަހުރުވަތަކެއް ހުރުމަކީ އެ ބަހެއްގެ އަރުތެދުވެރިންނަށް ހުރި އުނދަގޫތެއްކަމަން ފަރަގުތަކެއްގައި ބެލުވިދާނެ އެވެ. އެއީ އެކަކު އަނެކަކާ މުޢާމަލާތް ކުރުމުގައި ތަފާތު ބަހުރުވަތައް ބޭނުން ކުރެވޭނަމަ، އެކި ބަހުރުވަތަކުގެ އަރުތެދުވެރިންނަށް ދޭހަވުމުގައި ހިސާބެއްގެ ދަތިތަކެއް ހުރުދާނެ އެވެ. ނަމަވެސް އަދަބީ ނަޙަވީގޮތުން ބަލާއިރު ކޮންމެ ބަހުރުވައެއް ވެސް އެ ބަހުރުވައެއް ހިމެނޭ ބަހެއްގެ އަރުތެދުވެރިންނަށް ދޭހަވާނެ އެވެ. މިހެން މިކަން އޮތަސް އެއް ބަހުރުވައަކުން މުޢާމަލާތް ކުރުމުގައި ދޭހަވާގައި ފަސޭހައިން ތަފާތު ބަހުރުވަތަކުން މުޢާމަލާތް ކުރުމުން ދޭހަވެ ހިނގައިދާން އެވެ. އެހެންވީމާ ގިނަ ބަހުރުވަތަކުގެ ބޭނުން އާއްމު ވިސްނުމުގައި ފުރަގެ ނުކުރުމަކީ އެކަކިގެން ނުވާ ކަމެއް ނޫނެވެ. އާދޭހެވެ! ތަފާތު ބަހުރުވަތަކުގެ އަގު ވަޒަންކުރުމަކީ، އަދި އޭގެ ބޭނުންތެރިކަން އިޖްތިމާޢުކުރެވުނީ ބަހާގެތު ވިސްނައި ފުރުޞަތު ހިންގައިގެންނެވެ. ހެދުންތައް ހެދައިގެންނެވެ.

މިވިސްނުމުގައި ކުރިއަށް ދާއިރު ބަހުގެ އެކި ހެދުންތައް ހެދުމުގައި ތަފާތު ބަހުރުވަތައް ވަރަށް މުހިއްމުކަމުގައި ދެންނެވިދާން އެވެ. އާގެ ބޭނުންތެރިކަން ވަރަށް ބޮޑުކަމުގައި ބާރާންކުރިދާން އެވެ. ބަހުގައި ހުންނަ ބަސްއް ލަފުޒުތައް އުފެދިގެއި ހުންނަ ގޮތް ދަންނަގަތުމުގައި އާއްމު ބަހުރުވައިގެ އިތުރުގެ ތަރާގައި ހިތްމެ ވަރަކަށް އަތުފުޅާއެޅިއިރުވެސް އެކަކީގެންވާ ނަތީޖާއެއް ނުފެންނާނީއެވެ. އަދި ތަފާތު ބަހުރުވަތަކީ ބަހަށް ރީތިކަމާ އެގޮތި ތަރިކަ އަކަން ވާހިވެސްވެއެވެ

އަޅުގަނޑުގެ ހިޔާލަށް ބަހެއް ބޯފުޅުން ދަރާޖުޅުއްދަވުން އެކަކީގެންވެއެވެ. އެހެންކަމުން އަޅުގަނޑުގެ މި ވާހަކައިގެ ތެރޭގައި ފުރަށް ވާހިބުވުމަށްކައި މިސާލެއް ދަންނަވައި ލިބެދެއްވާނެވެ! މިސާލަކަށް: "ބޯމަރު"، "ބޯކިބާ"، "ބަރަބޯ" މި 3 ލަފުޒާ ގެދު ފުލުދު ހިންގައިލަމާތޯ އެވެ؟ މި 3 ލަފުޒުގައިވެސް "ބޯ" ހިމެނެއެވެ. އެހެން ނަމަވެސް ތަފާތު 3 މާނައެއްގައެވެ

އެންމެ ފުރަތަމަ ބޯކަނޑަށް ވިސްނައިލަމާތޯއެވެ؟ މިއީ ބޮލޯހާ ތަރި ކައިރިވާ ގޮތަށް، ތަރިން ކުރާ ބޭނުމަށް އިސްތިއުމާލުކުރާ ނަމެއްކަން އެނގެއެވެ. މިކަން ދަންނަގަތުން ފަސޭހަކުރުމަށް ކަނޑުންމަތީ ބަހުރުވައަކީ ބަލައިލާނަމެވެ. އެ ބަހުރުވައިން ނަމަ އޭގެ ބޮނަތަރެޖެވެ. (ބޮނެތަރެޖެވެ.) އެ އަތޮޅުގައި މި ބާވަތުގެ ހުރިހައި (ކަމެއް އުފެދިފައިވާ) ނަންއިތުރު ހުންނަނީ މި އުސޫލުންނެވެ. ކާ އެއްޗެހި = ކަން އެއްޗެހި، ބޯ އެއްޗެހި = ބޮން އެއްޗެހި،

ފުސްޓާ ދައި = ފުސްޓެސް ދާއި، ދިޔަހިއްކާ ފައި = ދިޔަހިއްކަން ފާއި މިގޮތުގޮތަށެވެ. ކުރީޒަމާންގައި ރާއްޖޭގައި މިހެން ސަލިބޫއި އުޅޭ ކަމަކަށް ނުވެއެވެ. ނަމަވެސް އެމީހުންވެސް ބޭ އެއްޗެހި ހުރެއެވެ. ބަތްފެނާއި ކަނދި ފަދަ ކެތަށްމާ ދިޔާ އެއްޗެހެވެ. މި ބާވަތުގެ އެއްޗެހިބޭއި ހަދާ ކަމަށްވެސް މަބާވަތުގެ ތަރިގައި ކަމަށް ވެއެވެ. ދިޔާއެއްޗެހި ބޭ ތަރިގައެވެ. އާދެ! ބޭތަރިގައެވެ. އެއީ ތުނިތަރިގެ އިދިކޮޅު މާނައިގައި ބޭނުންކުރެވިފައިވާ ނަމެއްނޫނެވެ.

އެހެން ނަމަވެސް ބޭކިބާ އުފެދިފައިވަނީ މި އުސޫލުކަންނޫނެވެ. އެހެނީ "ބޭކިބާ" މިނަމުގައި އެއްޗެ "ބޭ" އެއީ "ބެއިން" މި މަސްދަރުން ނެގިފައިވާ އެއްޗެއް ނޫނެވެ. ވީމާ "ބޭކިބާ" މިނަމުގައިވާ "ބޭ" އިން ތަފުސީލުކޮށް މުޅިން އެހެން މާނައެއްކަން ތަޤުން ވެއެވެ. މިކަން އަނގައިން ހަމަދުނުމަށީގެ ބަހުރުވައިގައި ވެސް ބޭކިބަފަށް ކިޔަނީ ހަމަ ބޭކިބާ ކަމަށް ވާތީ އެވެ. އެއީ ބެއިމަށް ނިސްބަތްވެގެން ކިޔާ ނަމެއް ނަމަ އެ އަތޮޅުގެ ބަހުރުވައިގައި ބޭނުން ކުރީ "ބެންކިބާ" މިހެންނެވެ. "ބެއިން" މި މަސްދަރުން އުފެއްދި ނަންއިތުރު އެ ބަހުރުވައިގައި ހުންނަނީ ނޫނު ސުކޫނަށް ނިމޭ ގޮތަށެވެ. މީގެ މިސާލު އިސްވެ ދެއްކުނިއްޖެ އެވެ. އާދޭހެވެ! ބޭކިބާ ތުނިކަން ފިހެފިނަމަ އެވަނީ "ފަތަފޯރި" އަށެވެ. ވީމާ "ބޭކިބާ" ކިޔައިފައި މި ވަނީ އޭގެ ބޭމިނަން ނިސްބަތްކޮށްގެންކަން އެބައަނގައެވެ. އާދެ! އެއީ ހަމަ ބޭކިބަފެވެ. ފަތަފޯރިހާ ތުނި "ކިބަފެއް" ނޫނެވެ.

ދެން "ބަޔަބޭ" މިނަން އުފެދިފައިވާގޮތް ދެރަދު ވިސްނައިލާލަމާތޯއެވެ؟ އާއްމުބަހުރުވައިގައި ފެއި ގެ އިދިކޮޅަކީ ބަޔަވެ. އާދެ! ބަޔު އެއްޗެއްސާއި ފެއި އެއްޗެއްސެވެ. ހައްދުންމަތީ ބަހުރުވައިގައި ފެއިގެ އިދިކޮޅަކީ "ބަޔަ" އެވެ. އެނގިވަޑައިގަންނަވާނޭ ފަދައިން ބަޔަބޭތަކީ ފެއި އެއްޗެއްސެވެ. ވަރަށް "ބަޔަ" އެއްޗެހެވެ. ވީމާ ބަޔަބޭތަކަށް މިން ހާއިފައިމިވަނީ އޭގެ ބަޔުދަނަން ނިސްބަތްކޮށްގެންކަން އެބަ ދޭހަވެއެވެ. ނަމަވެސް އެހެން ފާހަގަކުރަންފެނޭ ކަމަކީ އާއްމު ބަހުރުވައިގައި ފެއިގެ އިދިކޮޅަކީ

ކުރިންވެސް ދެންނެވި ފަދައިން "ބަރު" ކަމަށްވާ ހައްދުންމަތީ ބަހުރުވައިގައި ބަރަބޯފަށް "ބަރުބޭ" ކިޔާ ކަމެވެ. ހިވަނީ ދެ ބަހުރުވައިގައި މި ތަފާތު އާޚިރުވައިދައިފައި އޮތުމެވެ. ބަސް ބޭނުން ކުރާގޮތުން ބަދަލު އައިސް ބަހުރުވައިގައި ކިޔާނުލި "ބަރުބޭ" އެވެ. "ބަރަބޭ" ކިޔާނުލި ހައްދުންމަތީ މިހެންނެވެ. ނަމަވެސް ބަހަކީ ދިވެހި އެއްޗެހިކަމަށްވާތީ އެކަން އެއްޗެ ވެސް އެ އިސްދުވަހުގެ ނަމޭ ދެވިފައެވެ. އެއީ ހަމަ ބަރަބޯފެވެ. އެންމެން ދަންނަނީ ބޭނުންކުރާ ފައިދާ ލިބޭވަރުގެ ނަމެކެވެ. މި ނަމުގެ ފަހުގެ އަކުރު "ބޭ" އަކީ ވިސްނައިފާނުގެ އިތުރު ބަސްތަކުގެ ބޭރުގެ ސިފައަކަށް ނިސްބަތްވެގެން ބޭނުންކުރާ ބަހަކުން ކިޔާ ނަމެކެވެ. ތަފާތު ބަސްތަކުގެ އަސްލުތަކާ ގުޅިގެން ފުރަތަމަ ފެނިގެން ދިޔައީ ބަހުރުވައިގައި ބަރަބޯފަށް ކިޔަނީ "ބަރުބޯފު" އެވެ. ދިވެހި ބޭއްލު ބަހުރުވައިގައި އެކަން (ނަމާއެގެ ގޮތުގައި ބޭނުންކުރާ) "ބޭ" މިތަފާތު ފުރައްމުތަކުގައި ބޭނުންކުރާ ތަފާތަކީ "ބޭފު" އެވެ. ހައްދުންމަތީ ބަހުރުވައިގައި މި ތަފާތު ދެއްމު ބަހުރުވަތާ ތަފާތެއް ނުނެވެ. އެހެންވީމާ "ބަރަބޭ" އެއީ ހަމަ ބަރު ބޭފުޅެވެ. އާދެ! ބަރަބޯފެވެ.

ފާހަގަކުރަންވެސްޖެހޭ ނުކުތާއަކީ އަތޮޅުތެރޭ މި އިސްލާމީކުރުމު 3 ތަފާތުގެ އުފެދުމާ ދާއިރާ ވިސްނައި ހުރައި ބެލުމަށް އަދަބީ ބަހުރުވަ ނުވަތަ ޢާއްމު ބަހުރުވަ އެކަނި ނުފުދޭކަމެވެ. އެކަމުގައި އެހެން ބަހުރުވައާއިގެ ނުވަތަ ބަހުރުވަތަކާއިގެ ބޭނުންތެރިކަން ބޮޑުކަމެވެ.

އަތޮޅުތެރޭ އަސްލު މަޒްހަބަށް ދިވެހިބަހުގެ ވަކި ތަފާތުތަކާއި އުފެދިފައިވާ ގޮތް ދިރާސާކުރުމުގެ ނުރުތެވެ. އެކަމަކު ދިވެހި ބަހުގެ ވާހަކަ ތަފާތު ބަހުރުވަތަކުން ހުރިގޮތް ވަރަށް ބޭނުންތެރިކަމާ އެއީ ބަހަކީ ދިރިފައިވާ ވަރަށް އަދުހުރި ތަރިކަމެއް ދަރުމަވެއިރުގެއެވެ. ތަފާތު ބަހުރުވަތަކާ ބަހަކުދިރިފައިވާ މުއްސަނދި ކަމާއި ވެސް ދަރުމަވެއިރުގެއެވެ. އަދި އޭގެ ސަބަބުން ފަސޭހަ ތަކެތި ދިރޭ އެއްޗެކާ ދަރުމަވެއިރުވެސް މެއެވެ.